

SCESTA

PAVEL ŠPAČEK

Pavel Špaček: Scesta

Vydání knihy podpořilo Ministerstvo kultury České republiky

Copyright © Volvox Globator, 2021

Copyright © Pavel Špaček, 2021

Illustrations © Pavel Špaček, 2021

ISBN 978-80-7511-630-7

ISBN 978-80-7511-631-4 (epub)

ISBN 978-80-7511-632-1 (pdf)

29. srpna roku 1996 v deset hodin dvacet dva minut středoevropského letního času narazil Tupolev TU-154M na norském souostroví Špicberky do hory Operafjellet. Jednalo se o let společnosti Vnukovo Airlines z Moskvy do Longyearbyenu. Na místě zahynulo všech jedenáct členů posádky i sto třicet cestujících. Následné vyšetřování vedlo k závěrům, že letoun byl schopný letu. V okamžiku nárazu ho posádka řídila dle instrukcí k ranveji číslo 10, avšak vzhledem k povětrnostním podmínkám byla od rána v provozu pouze dráha číslo 28. Pod tlakem ruské strany a za souhlasu mezinárodních pojišťoven bylo norskými úřady za příčinu havárie označeno selhání pilotů.

Z interní zprávy norské zpravodajské služby

SICULIANA

Dům připomínal cihlu postavenou na nejmenší plochu. Hrany geometrického tělesa byly rámovány kamenným zdívem a valbová střecha přesahovala zdi jen tolik, kolik potřebovaly vlaštovky pro svá hnízda. Ta zabrala všechen možný prostor pod okrajem střechy, čemuž odpovídal i ruch kolem nich. Zdálky hnízda vypadala jako baculatí cizopasnici přichycení v lomu zdi a střechy, s otevřenými ústními otvory, vybavenými několika hbitými ostrými zobáky. Nasazení dospělých jedinců při plnění vyživovacích povinností potvrdzovalo evoluční teorii o množení jakožto rozhodujícím motoru a jediném smyslu existence živé hmoty.

Přes den byla hnízda pod střechou dobře ukrytá před ostrým středozemním sluncem. Jeho večerní boční svit, lomící se v husté atmosféře a vytvářející světelné pohlázení růžové vlnové délky, umožnil sledovat dokonale koordinované pohyby křídel při předávání potravy. Zdálo se, že rychlost krmení nedovolí rodičům rozeznat, či zobáčky plní. Museli se spolehnout na svůj instinkt nebo na zoology a jejich dlouhodobá pozorování a pokusy s hlasy mláďat.

Slunce se dál potápělo do šedofialové mlhy nad mořským horizontem a ruch spojený s příjmem potravy se ze střech přesouval do okolních restaurací, lemujících krátkou pobřežní promenádu. Siculiana Marina bývala do začátku

dvacátého století významným přístavem s nákladním molem a vlečkou, kterou se do přístavu přivážela síra – místní zlato. Budova tvaru cihly s dnes už omšelou kamennou podezdívkou a oprýskanými žaluziovými okenicemi sloužila kdysi celnímu úřadu pro lodní dopravu. Nebýt vlaštovek, dům by dnes osířel úplně. Obklopen penziony a tavernami sloužil občas jen jako levná dětská ubytovna. Jih Sicílie nikdy nepatřil k bohatým krajům.

Afrim právě sklídil svůj krám, přesněji velikou síť plnou potřeb pro zábavu na pláži, nafukovacích lehátek, kruhů, míčů, ale také pálek, opalovacích krémů a slunečních brýlí. Každý večer se mu zdálo, že jich má víc než ráno. Není divu, vždyť opravdová sezóna ještě nezačala. Už pátý rok tady v létě dělá na dvě směny. Ráno vždycky uklidí pláž, zamete pískové hřiště, vyrovná lehátka, zavře slunečníky, a teprve když je všechno v pozoru, věnuje se svému obchodu. Slunečníky musí být v zákrytech jako vojáci, protože starosta Sinaguglio chce mít obecní pláže v perfektním pořádku.

V říjnu, po sezóně, odletí Afrim domů. Jako ty vlaštovky. Kde jsou vlastně vlaštovky doma? Tady v Siculianě, kde vyvádějí mláďata, nebo někde v tramtárii v Africe? A kde je doma on? Tady na pláži, nebo ve vsi u nich v Albánii? Jestlipak se ti ptáci také vracejí každý rok na stejnou pláž? Afrima už místní znají. On zase zná několik majitelů restaurací. Občas vypomůže s nádobím, třeba hned naproti panu Giuseppemu. Dneska výjimečně poklidí pláž už večer. Zítra musí zajet do sousedního Agrigenta na cizinecký úřad, obnovit si povolení k práci. Nejlepší je být na úřadě brzo ráno, později jsou fronty nekonečné, a Afrim spěchá zpátky na pláž prodávat.

Slunce zapadalo jako o závod. Hřiště už bude zametat potmě. Ještě že tam trochu svítí z hospody pana Giuseppeho. Nejdřív ale posbírat vajíčky a odpadky. Po té včerejší pochodňové svatební slavnosti jich tu zbylo ještě dost.

Na zastřešené terase *Ristorante Luna di Mare* byl čilý provoz. Ne takový jako včera, ale svatby tu bývají jen zřídka a svatba někoho tak významného, jako je starostův syn, tu byla poprvé. Majitel restaurace, pan Giuseppe, byl spokojený. Bylo pro něho velkou poctou, když se mladý Sinaguglio rozhodl uspořádat oslavu v jeho podniku. Možná o tom rozhodl jeho otec, nebo snad dokonce strýc, každopádně samotná akce byla pro jeho podnik terno. Nejen finanční, ale i společenské. Všichni hosté obdivovali honosnou párty s pochodňemi na pláži, při tom neúnavně usrkávali báječný *Negroni cocktail*, pročez museli nevěstu v noci cestou k autu podpírat, ale to už není starost podniku.

Giuseppe se usmál a prstem si srovnal brýle na nose. Hned nato si všiml, že hosté v rohu igelitem opláštěné verandy už delší dobu sedí nad zavřeným jídelním lístkem. Luskal prsty na mladého blondatého číšníka, který se na chvíli zabloumal opřený o dveře na terasu. Giuseppe věděl, že toho všichni mají po včerejšku dost, jenže hosty by tímhle vysvětlením neuspokojil. Snad jen souseda Carlucího, kterého by takové chování číšníků u konkurence potěšilo. Jeho ušmudlaná taverna si totiž na přeplněnost nikdy stěžovat nemohla. Giuseppe opovržlivě zabrousil pohledem do sousedního osiřelého podniku a hned nato už s radostí sledoval, jak se u nich v rohu rozbíhá objednávkový rituál. Nemůže se starat jen o významné hosty, i když je to třeba sám starosta

Siculiany. Každý turista je teď, daleko před hlavní sezónou, moc důležitý zákazník.

Otec mu vždy opakoval, že víc než zákazník je už jen rodina, a tady na Sicílii to není jen ta pokrevní. V tratorii, kterou si založil brzy po válce, se otci dařilo uspokojit všechny. Často vyprávěl, jak byl při spojenecké invazi ve třiačtyřicátém hlavní útok Američanů veden na námořní přístav Licata a on, znalý místního jazyka, byl pak vybrán do oddílu *Rangers* na průzkum Agrigenta. Bylo tenkrát časně zrána a otcův džíp se pomalu blížil k městu. Pak uviděl historickou planinu s monumentálními pozůstatky řeckých chrámů a v jejich pozadí Agrigento. Vzpomínal, jaké vzrušení ho zaplavilo. Hodně o téhle zemi v dětství slýchal. Teď se vracel ke kořenům své krve, kde předtím nikdy nebyl a odkud jeho děd odešel, když se tady omezila těžba síry. A on, syn italských přistěhovalců narozený v Brooklynu, byl zase zpátky.

Giuseppeho otec a jeho druh ve zbrani Leonardo Sinaguglio tu pak zůstali jako členové správního oddílu. Po demilitarizaci Sicílie oba odešli z armády a pokoušeli se podnikat v pohostinství. Uspořádání společenského i hospodářského života bylo tenkrát plně v rukou několika rodin, působících hlavně na západě ostrova. Říkalo se jim tu další divize generála Pattona. Bez jejich vydatné pomoci by invaze neproběhla tak hladce. Stejně tak by se o pár let později nemohla rozběhnout živnost jeho otce i Leonarda Sinaguglia. Giuseppe věděl, že s věhlasnou a zámožnou rodinou Sinagugliů se srovnávat nemůže, ale i tak byl se svým podnikem spokojený.

Kolem restaurace se prohnal sportáček. Brzdy zaskřípěly a Giuseppe už vybíhal, aby toho nevychovance vyplísnil, že u nich se takhle nejezdí. Kdyby byla sezóna, určitě by někoho přizabil. V Siculianě vždycky byl a taky bude klid! Pak si pořádně prohlédl zaparkovaný vůz a přicházející postavy a posunul si brýle ke kořeni nosu.

„No ne, to jsou k nám hosti! Opravdu by se chtělo říci, signore Sinaguglio, že jsme se dlouho neviděli, ale protože je to vždycky čest, přivítat vás a pohostit, necháme všechny průpovídky na jindy a nejprve vybereme vhodný stůl.“ Uvítací řeč doprovázelo několikéré lusknutí a ukazováček směřující k prostornému stolu s cedulkou *prenotazione*.

„Budte zdrav, Giuseppe, abych řekl pravdu, trochu mám pocit, jako bych z tvé tratorie od včerejška ani neodešel,“ prohlásil na uvítanou zachovalý elegán těsně před padesátkou, Stefano Sinaguglio. Jeho oblek vypovídal spíše o přebytku financí než o vytříbeném vkusu. Pravá ruka, zapuštěná do kapsy u kalhot, tvořila oporu podobně vyhlížející, ale podstatně mladší ženě.

„Posaď se, drahoušku, sem. Mám dojem, že je to stejný stůl, u kterého jsem seděl včera. Budu ti muset celou tu slávu dopodrobna vyličit. Nebo nám ji radši připomene Giuseppe?“

„Ale s radostí. A je dobře, že jste vzal i chlapce, máme dnes vynikající dětskou *pizzu margheritu*.“

„Pizzu nejím!“ odsekl malý držitel tabletu.

„No tak si dáš něco jiného. Ale pro začátek nějaký drink, ne? Mám nejradši, když se zapadající slunce leskne

v cocktailu. Co ty na to, *mio caro?*“ otočil se sebevědomý muž ke svému doprovodu.

„Je libo opět *negrони*? Včera vám a panu bratrovi, myslím, chutnalo. Nebo dá signora přednost něčemu dámshtějšímu?“

„Signora tu včera gin neochutnala, sklenička jí neuškodí. Klukovi přineste nějaký džus. A vy si, Giuseppe, nalijte také. Pročpak jste si oblíbil právě tenhle *negrони*?“

„To podle Jamese Bonda. Jeden z jeho oblíbených nápojů.“

„Znám, Bond, se Sandrou se občas koukneme na nějaký jeho biják. Teď mi to bude chutnat dvakrát,“ zasmál se Stefano svému vtípu. „Jo, Giuseppe, nešlo by sundat ty igelity kolem? Je tady k zalknutí.“

Další lusknutí prsty spustilo sérii činností, které měly zajistit všeobecnou spokojenost.

„Nechci džus, chci kolu!“

„Ale Nino, vždyť víš, že *coca cola* není zdravá,“ ozvala se mateřská láska v minisukni.

„Ale mně chutná! A pije ji i Tommy Angelo!“

Hosté od okolních stolů pohlédli ke zdroji hluku, který je po skřípějících brzdách už podruhé vyrušil.

„Nino, už jsem ti kolikrát říkal, že Tommy Angelo je komiksový nesmysl. Ten nikdy neexistoval, takže nemohl nic pít. Ani kolu! Sandro, udělej s tím klukem něco. Nemám rád, když se po nás lidi otáčejí.“

„Už se to nese, signore Sinaguglio. Slunce sice už leží na hladině, ale svůj nápoj si ještě stihnete vychutnat. A pro malého jsme přinesli obojí, aby si mohl vybrat, čípera.“

„Ty nikdy nezklameš, Giuseppe. Na naše zdraví a na zdraví mého ženatého synovce! No a taky na tenhle tvůj

podnik, který ti určitě pěkně vynáší,“ připil si vážený host mocným douškem, aniž čekal na ostatní.

„Tak slavné to zase není, i když, nestěžuju si,“ ochutnal restaurátér bez zájmu majstrštyk svého podniku. „Snad abyste si vybrali z našeho listu. Nebo mohu něco doporučit?“

• • •

Pod střechou bývalé celnice utichl večerní ruch. Nenasytné zobáky zmizely. Obloha na východě byla šedomodrá a moře na západě stříbřité. Afrim odcházel z pláže a měl o čem přemýšlet. Na osvětlené terase *Luna di Mare* bylo živo. Mezi stoly zahlédl toho mladého blondatého číšníka. Občas si spolu na pláži řeknou pár slov. A mezi hosty je pan Stefano Sinaguglio z Agrigenta, bratr našeho starosty! Včera tady měli velikou parádu. To je panečku vzácná návštěva, tenhle chlápek. Signore Sinaguglio je velký zvíře. Rozhoduje třeba o tom, komu z cizinců v Agrigentu i celé provincii je povoleno pracovat. Všechno záleží jenom na něm. Afrim naštěstí ví, kdo a za kolik mu pomůže dostat se na správné místo v pořadníku. Proto zítra musí do Agrigenta. Třeba by se ale mohl zeptat teď večer přímo jeho. Rozesmál se. Ten by koukal. Byla to první věc, která mu dnes zvedla náladu. Unavený nasedl na starou *vespu*, zaparkovanou nedaleko restaurace, a ještě než nastartoval, zaslechl z terasy ustrašený dětský pláč. Teda jeho děti takhle urvané nejsou, ujistil sám sebe a přidal plyn. Uvidí je ale až za čtyři měsíce.

♦ ♦ ♦

Na terase bylo všechno vzhůru nohama. Giuseppe si otíral ubrouskem pot z ustupujících koutů na čele a důrazně se obracel na mladého číšníka: „Tak ještě jednou, Luigi, já tomu pořád nerozumím...“

„Ale já ano, a moc dobře! Chtěl našeho Nina vyděsit!“ přidal se ostrý ženský hlas. „Ale proč?“

Nino v matčině náruči nepřestával vzlykat.

„Počkej, Sandro, klukovi se nic tak strašného nestalo. Hlavně ať už přestane řvát!“

„Luigi,“ opakoval restaurátér naléhavým, ale tlumeným hlasem, aby nepřiléval do již tak napjaté nálady na terase, „co jsi tomu chlapci udělal? O jakých ještěrech, chudáček, pořád mluví?“

„To je velké nedorozumění,“ odpovídal zkroušeně mladík a navyklým pohybem si prsty odhrnul blondřatou patku z čela. Jeho chlapecká, v pase ležérně zlomená postava a ruka v kapse se snažily působit suverénně. „To bylo tak. My šli spolu na pláž, totiž, jak mi signore Giuseppe nakázel, abych se tady o mladýho postaral, že ho to tu nebaví. A já mu chtěl vyprávět o moři, něco o něm vím. Na komiksy jsem taky ještě nezapomněl. Ukazoval jsem mu ta mrkající světýlka támhle v dálce. Vidíte je? A on, že co to jako je? A já říkám, že jsou to *salamandra*, velikánský mloci.“

Sinaguglio neudržel při jeho slovech pozornost, o to pečlivěji a podezřívěji si ho prohlížel.

„Ty teda nevypadáš jako Ital.“

„Ne, Luigiho máma pochází z Česka,“ pohotově zareagoval restaurátér, „on je to Luigi, ale doma ti říkají Ludvík, nebo tak nějak, vid? Luigi je přes týden ve škole v Agrigentu a ke mně jezdí o víkendu na brigádu. Co že to tam studuješ?“

„Jsem tady na letní studentské výměně, na kurzu restaurování a starých malířských technik.“

„V Agrigentu je moc dobrá škola, to ano. A jestli tě má Giuseppe řádně přihlášeného, pak není námitek.“

„Ale určitě, pane Sinaguglio, nemějte obavy, všechno je legální, vím, co se patří, nikoho bych načerno nezaměstnal.“

„No, to si ještě prověříme,“ dal mocný muž na odív svoji důležitost. „Ale co je to za nesmysl s těmi plazy, co to má znamenat? To bych o tom musel něco vědět. Tady přece nikdy žádní ještěři, alespoň co já si pamatuju, nežili. Ani v moři, ani na souši. Nenasadili nám sem něco ti střelení ochránci zvířat? Giuseppe, ty o tom něco víš?“

„Ale vůbec ne, o ničem takovém jsem neslyšel. Moc se o tu ekologii nezajímám, takže ani nevím, jaká havěť tu vlastně žije. Mám svých starostí dost, s tavernou, hotelem a tak.“

„Poslyš, Luigi, vysyp všechno, co o těch pitomejch ještěrkách víš!“ uhodil nekompromisně Sinaguglio.

„Tak mluv, Luigi, co to má být za potvory?“ naléhal i Giuseppe, „pro mě je to důležité, musím se starat o podnik, a teď tohle. Nějací ještěři. Copak toho není dost s těmi uprchlíky? Už přes rok se tu třesem, aby nezamířili k nám. Začalo to v patnáctém roce a dnes jich jsou na Lampeduse mraky, a na Pantellerii taky. Kdoví, kdy se nahnou k nám.“

„Sem nedorazí, nemějte strach, Giuseppe. Není to jako na konci války, když sem přišli naši otcové. Tohle není vylodění spojenců. Naši se tenkrát vraceli domů, do křesťanské země. Ale tihle přicházejí s jinou vírou a ta u nás nemá místo.“

„Možná se taky jenom vracejí,“ vpadl jim srdnatě do řeči Luigi.

„Cože? Kam by se vraceli?“ mračili se na něj nechápavě.

„Sicílie patřila kdysi Arabům, kolem roku tisíc,“ vytáhl ruce z kapes a pokusil se o nesmělý úsměv. Díky mírně odstátým uším připomínal v tu chvíli dávného němeého komika *Stana Laurela*.

„Ty nás tady nepoučuj o dějinách! To si umíme vygüglovat taky. Pamatuj si, my Siciliáni jsme odnepaměti křesťané. Podívej se kolem sebe!“ utrl se Sinaguglio. „Já, tady Giuseppe, všichni jsme řádní katolíci. V Agrigentu není moc rodin, které by tamní farnost podporovaly tak štědře jako ta naše. A Giuseppe v Siculianě jistě také přispívá.“

„Jsem dokonce předsedou Spolku přátel posledního spočinutí. Jen řekněte, pane Sinaguglio, jak krásný hřbitov je v Siculianě. I vaše rodina tady má hrobku. A jednu z nejdůstojnějších, řekl bych.“

„A tady mladý pán, co mu máma přivandrovala odněkud z Čech, nebo co já vím odkud, nám tu bude kázat o historii Sicílie. To se podívejme! Moc se neuculuj, já zas tak dobře naladěnej nejsem. Snad by to chtělo ještě jeden drink.“

„Jistě, určitě, Luigi, zaříd' to! Nebo ne, ty radši vysvětluj, jak to bylo. Zařídím to sám,“ Giuseppe vykročil do restaurace,